

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЗОФСКИ

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

РЕПУБЛИКА СРПСКА
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА
Број: 07/829/22
Датум: 19.05.2022

Наставно-научно вијеће Филозофског факултета у Бањој Луци је на сједници одржаној 14.04.2018. године именовало Комисију (Одлука бр. 07/3.400-10/22) за оцјену докторске дисертације *Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави* кандидаткиње мр Влатке Спасојевић у следећем саставу:

1. Др Славиша Јењић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци за ужу научну област Методика разредне наставе, председник;
2. Др Звездан Арсић, редовни професор Филозофског факултета у Косовској Митровици Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици за ужу научну област Дидактика, члан;
3. Др Љиљана Јерковић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци за ужу научну област Дидактика, члан – ментор.

- 1) Навести датум и орган који је именовao комисију;
- 2) Навести састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, научно-наставног звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање и назива универзитета/факултета/института на којем је члан комисије запослен.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- 1) Кандидаткиња: Влатка (Љубо) Спасојевић;
- 2) Датум рођења, општина, држава: 09.07.1978. Тузла, Босна и Херцеговина;
- 3) Магистарски студиј: Филозофски факултет Пале Универзитета у Источном Сарајеву, студијски програм педагогије, магистар педагошких наука;
- 4) Магистарски рад: „Примјена метода подстицања и спречавања у основној

школи“, одбрањен 06.06.2011. године на Филозофском факултету Пале

Универзитета у Источном Сарајеву

- 5) Научна област из које је стечано научно звање магистра наука су Педагошке науке, уже научне области Општа педагогија и Дидактика;
- 6) Година пријаве теме докторске дисертације на студијском програму педагогије је 2018. година.

Објављени радови:

1. Спасојевић, В., Ђеклић, Р. (2010). Искуства из рада на унапређивању компетенција наставника, педагога и ученика. *Нова школа*, 7, стр. 98 -108.
2. Спасојевић, В., Спасојевић, П., Цвјетковић, М. (2012). Савремена основна школа између друштвених очекивања и реалности кризе теорије и праксе васпитања и образовања. *Нова школа*, 10, стр. 210-230.
3. Спасојевић, В. (2013). Дјелотворност похвале и награде у школским постигнућима основношколаца. *Норма*, 1, стр. 67 -79.
4. Спасојевић, В. (2013). Ефикасност наставе у млађем школском узрасту у свјетлу избора метода и развоја компетенција. *Нова школа*, 11, стр. 117 – 133.
5. Спасојевић, В., Илић, М. (2021). Образовни ефекти контекстуалног учења у настави српског језика. *Иновације у настави*, XXXIV, 2021/3, стр. 61–75, DOI: 10.5937/inovacije2103061S
6. Спасојевић, В., Илић, М. (2021). Утицај контекстуализованог учења у настави на развој метакогнитивних вјештина и мотивације за школско учење. Зборник радова са научног скупа *«Наука и стварност»* Филозофски факултет Пале (рад је позитивно рецензиран и прихваћен за објављивање).

Кандидаткиња је била учесница на сљедећим научним скуповима:

- Међународни научни скуп „Наука и стварност“, 22. маја 2021. године на Филозофском факултету у Палама Универзитета у Источном Сарајеву.
- Први научни скуп са међународним учешћем: *“Стање и перспектива у основном и предшколском васпитању и образовању”*, 12. октобра 2021. године на Педагошком факултету у Бијељини.
- Трећи научни скуп са међународним учешћем: *“Савремена школа изазови и дилеме”*, 9. новембра 2021. године на Педагошком факултету у Бијељини

1) Име, име једног родитеља, презиме;

2) Датум рођења, општина, држава;

3) Назив универзитета и факултета и назив студијског програма академских студија II циклуса, односно послједиједипломских магистарских студија и стечено стручно/научно звање;

4) Факултет, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране магистарског рада;

5) Научна област из које је стечено научно звање магистра наука/академско звање мастера;

6) Година уписа на докторске студије и назив студијског програма.

III УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

- 1) Наслов докторске дисертације: *Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави*
- 2) Докторска дисертација мр Влатке Спасојевић под насловом *Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави* одобрена је одлуком Сената Универзитета у Бањој Луци одржаној **27.09.2018.** године (Одлука бр.**02/04-3.2536-89/18**).
- 3) Докторска дисертација садржи укупно 264 странице и састоји се из два дијела:
- I *Докторска дисертација* (стр. 1-137)
- II *Прилози докторској дисертацији* (стр. 138-264)
- Структуру *докторске дисертације* чини следећих десет поглавља:
- I *Докторска дисертација* (стр. 1-137)
1. Увод (стр. 11-13)
 2. Основна теоријска полазишта о контекстуалном учењу и поучавању (стр.13-34)
 3. Теоријске основе и дидактичко-методичке специфичности вјежби контекстуалног учења у моделима традиционалне и иновативне наставе (стр. 35-45)
 4. Еколошки аспекти контекстуалног учења (стр. 47-52)
 5. Наставник и ученик у контекстуалном учењу и поучавању (стр. 53-58)
 6. Тангентна истраживања контекстуалног учења у настави (стр. 59)
 7. Методологија експерименталног истраживања (стр. 60-86)
 8. Резултати експерименталног дидактичко-методичког истраживања ефеката контекстуалног учења у моделима традиционалне и иновативне наставе (87-124)
 9. Закључци (стр. 126-131)
 10. Литература (стр. 132-137)
- II *Прилози докторској дисертацији* (стр. 138-264)
- Прилози докторској дисертацији* састоје се из следећа четири сегмента:
- Прилог 1 Модели вјежби контекстуалног учења (стр. 138-149)
- Прилог 2 Инструменти (стр. 150-199)
- Прилог 3 Примјери наставних припрема (стр. 200-249)
- Прилог 4 Преглед статистичких показатеља (стр. 250-264)
- У поглављу *Основна теоријска полазишта о контекстуалном учењу и поучавању* конкретније су анализирана следећа тематски релевантна питања: терминолошка одређења појмова контекст, контекстуално учење и поучавање у настави, појмовна

разграничења контекстуалног и деконтекстуалног учења у настави, развој контекстуалног учења и поучавања, полазне основе и научна утемељеност контекстуалног учења и поучавања у настави, основна начела и компоненте контекстуалног учења, контекстуално учење и развој метакогнитивних процеса ученика, мотивациони аспекти контекстуалног учења, Стернбергова теорија контекстуалне интелигенције, виртуелна стварност и контекстуално учење.

У овом поглављу кандидаткиња је расвијетлила појам контекст који је из сфере психологије прешао у сферу педагогије. Јасно је приказала аналитичке приступе и компаративне односе контекстуалног и деконтекстуалног учења, њихове експлицитне и имплицитне форме, те њихове могућности крајње функционалне примјене у настави. Осим историјско-развојног прегледа контекстуалног учења од најприроднијег изворног облика из првобитне заједнице, преко историјских епоха индустријске и постиндустријске цивилизације, па све до двадесетог вијека, образложен је и компаративно-аналитички приступ теоријских основа и научних утемељености контекстуалног учења.

Научна утемељеност односила се на структурални, садржајни и функционални аспект контекстуалног учења и његове директне импликације у настави. Научна утемељеност полазила је од Дјуијевог прагматизма, Торндајкове деконтекстуалне природе учења, затим од одређења контекстуалног учења према Вербитском. Образложено је и осам компоненти Џонсонове (Johnson, 2002), Браунов контекстуални приступ учењу (1998), као и Колбов модел (Kolb, 1984) искуственог учења и његове четири фазе. У овом поглављу представљена су и објашњена основна начела контекстуалног учења према Џонсоновој, те њихове рефлексије у психолошким, мотивационим и дидактичким аспектима наставе.

У овом поглављу контекстуално учење је анализирано у доменима развоја метакогнитивних вјештина ученика. Дати су прегледи најједноставнијих дефиниција метакогниције али и савременије теорије метакогниције, саморегулације као проактивни приступи учењу с циљем трансформације властитих менталних способности у академске вјештине. Фазе и подручја саморегулације учења сагледаване су преко Модела саморегулације (Pintrich, 2004).

Преглед мотивационих аспеката контекстуалног учења у овом поглављу дат је у виду компаративног односа интринзичне и екстринзичне мотивационе форме с циљем дјеловања контекстуалног учења као интеракције између индивидуе и појединца. Ове двије групе мотивационих фактора анализирани су као саставни

дио школског живота ученика. Анализирана су истраживања мотивације, компетенције и социјалног поређења (Rich, 1988), те утицај повољне емоционалне климе на развој интринзичне мотивације (Reeve, 2002). Контекстуално учење је посматрано и са аспекта Стернбергове теорије контекстуалне интелигенције (Sternberg, 2009). Приказана је теоријска анализа корелативног односа контекстуалног учења и неограничене могућности његове примјене у виртуалној стварности.

У другом поглављу кандидаткиња је експлицирала *Теоријске основе и дидактичко-методичке специфичности вјежби контекстуалног учења у моделима традиционалне и иновативне наставе*. Кандидаткиња полази од основних теоријских поставки савремених дидактичких теорија (Берлинска дидактичка школа, Клафкијева критичко-конструктивна дидактичка теорија, Шулцова теорија поучавања, Теорија курикулума Кристине Мелер, Винкелова критичка теорија наставне комуникације) на којима се заснива модел респонсбилне наставе. Полазећи од опште дефиниције респонсбилне наставе и суштинских вриједности, кандидаткиња даје недвосмислен преглед дидактичко-методичких основа у виду тока, фаза и критеријума респонсбилне наставе али и могућности примјене контекстуалног учења у оквирима овог иновативног дидактичког система.

На сличан начин експлициране су теоријске основе наставе различитих нивоа сложености гдје је кандидаткиња проблем индивидуализације наставе као и способности рјешавања проблема сагледала кроз гледишта Спирмана, Рочерса (1995), Квашчева, док у најконкретнијем смислу сагледава Едлингова четири типа индивидуализованих програма (Edling, 1971). У анализи су представљени начини увођења контекстуалног учења у свим фазама.

У овом поглављу дат је јасан увид у оријентационо груписане вјежбе контекстуалног учења према основним педагошко-психолошким и дидактичко-методичким обиљежјима.

У поглављу *Еколошки аспекти контекстуалног учења* сагледани су принципи и аспекти еколошког васпитања, димензије еколошке свијести према водећим ауторитетима из ове области (Кундачина, 2010).

Поглавље *Наставник и ученик у контекстуалном учењу и поучавању* представља осврт на нову позицију ученика у контекстуалном учењу. Полазећи од анализе стила рада учитеља, продубљују се полазишта у доменима дијагностичко-мотивационих специфичности рада наставника у експерименталном моделу. Педагошка

комуникација и нови положај ученика одређен је на основу савременијих приступа у настави и начина комуникације.

У поглављу *Тангентна истраживања контекстуалног учења у настави* кандидаткиња истиче да до сада нису публиковани резултати научно утемељених истраживања ефеката контекстуалног учења у настави.

Апострофирано је више начела, модела, стратегија, метода, методолошких оквира и психолошких приступа контекстуалном учењу и поучавању која су доминантна код америчких научника у протекле три деценије (Brown, 1998, Jonson, 2002).

Истраживања су вршена у области методике наставе математике гдје су ученици показали да су бољи у рјешавању деконтекстуалних задатака из математике у односу на рјешавање контекстуалних задатака (Шпијуновић и Маричић 2017).

Истраживање у анализи садржаја уџбеника математике указују да нису остварени услови за контекстуални приступ учењу садржаја из алгебре (Маричић и Миљинковић, 2017).

У експерименталном истраживању образовних ефеката контекстуалног учења у разредној настави српског језика ученици су постигли боље образовне ефекте контекстуалним учењем у односу на деконтекстуално учење (Спасојевић и Илић, 2021).

Презентовани су резултати експерименталних истраживања која указују на потребу увођења контекстуалног учења у наставну праксу као и потребу за даљим и истраживањима овог вида учења на свим нивоима.

У поглављу *Методологија експерименталног истраживања* приказана је тематски прикладна и специфична методологија теоријског проучавања и експерименталног истраживања контекстуалног учења у настави. Садржавајући стандардне методолошке елементе ово поглавље се састоји од сљедећих подналова: Предмет, проблем и значај истраживања, Циљ и задаци истраживања, Хипотезе, Варијабле истраживања, Методе рада, Методе, технике и инструменти истраживања, Остварени план рада, Организација савјетодавног рада са ученицима у истраживању, Припрема и статистичка обрада података.

Поглавље *Резултати експерименталног дидактичко-методичког истраживања ефеката контекстуалног учења у моделима традиционалне и иновативне наставе* садржи приказ детаљне статистичке обраде, те интерпретације резултата истраживања у четири кључна поглавља: Образовни ефекти контекстуалног и деконтекстуалног учења у настави, Васпитни ефекти контекстуалног и

деконтекстуалног учења у настави, Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у традиционалној и иновативној настави, Образовно-васпитни ефекти контекстуалног и деконтекстуалног учења у настави. У овом поглављу представљена је рекапитулација и критички осврт на налазе експерименталног истраживања.

У поглављу *Закључци* извршена је рекапитулација налаза експерименталног дидактичко-методичког истраживања. Кроз апликативне вриједности контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставе у новим амбијенталним, организационим и компетентним рјешењима идентификовани су нови стручни изазови наставника у новој педагошкој стварности. На основу анализираних налаза дате су конкретне педагошке и дидактичке импликације контекстуалног учења у настави. Добијени резултати представљају поуздану основу за даља квалитативна педагошко-психолошка и дидактичко-методичка проучавања.

Литературу чине 93 библиографске јединице домаћих и страних аутора које су биле неопходне у анализи, компарацији и конструкцији теоријског педагошко-психолошког и практичног дидактичко-методичког дијела истраживања образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставе.

Докторска дисертација садржи четири прилога. У првом прилогу *Модели вјежби контекстуалног учења* приказани су конкретни модели вјежби контекстуалног учења који су примјењивани у настави српског језика и познавање природе. Модели вјежби су настајали као операционализовани конструкти теоријских и дидактичко-методичких анализа смјерница у оквиру савремених педагошких и дидактичких теорија.

У *Прилогу 2* дат је инструментариј експерименталног истраживања, односно наведени су конкретни тестови, скале и инвентар који су кориштени у иницијалном и финалном истраживању. У *Прилогу* Инструменти поред тестова су и Протоколи за праћење присутности (заступљености) контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставног рада.

У *Прилогу 3* су дати примјери наставних припрема које су кориштене за реализацију експерименталног фактора.

У *Прилогу 4* су прегледи статистичких показатеља, односно парцијални изводи из репрезентативних параметријских процедура.

Докторска дисертација садржи 24 табеле, 2 графикона, 1 схематски приказ.

1) Наслов докторске дисертације;

2) Вријеме и орган који је прихватио тему докторске дисертације

- 3) Садржај докторске дисертације са страничењем;
 4) Истаћи основне податке о докторској дисертацији: обим, број табела, слика, шема, графикона, број цитиране литературе и навести поглавља.

IV УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Прије дефинисања циљева и задатака овог истраживања наглашено је да термини *контекстуално учење* и *контекстуална настава* до сада су веома ријетко кориштени у стручној литератури и примјењивани у наставној пракси. Ипак, у пракси примјењивани су многобројни елементи контекстуалног учења чији је основни смисао постизање далеко повољнијег активитета ученика и њиховог укључивања у процес учења. Термин контекстуално учење и поучавање има готово исто значење као и синтагма контекстуална настава, док се суштинска разлика односи на степен интегрисаности таквог учења и поучавања у дидактичке компоненте и моделе наставе.

До сада није било покушаја научног заснивања теоријских и дидактичких основа контекстуалног учења у настави као ни експерименталних верификација образовно-васпитних ефеката у специфичним организационим, материјално-техничким условима и стручним компетенцијама наставника. У докторској дисертацији дата је радна дефиниција контекстуалне наставе и експлициране су дидактичке основе контекстуалног учења у одабраним моделима иновативне наставе.

Кандидаткиња наводи више разлога за аналитичко-синтетички приступ у теоријском проучавања контекстуалног учења.

Основни разлози су:

1. Развијање и утемељивање цјеловите педагошко-психолошке и дидактичке концепције контекстуалног учења и поучавања у настави са новим амбијенталним рјешењима;
2. Конципирање новије активне позиције ученика у настави, развој његових метакогнитивних способности, «хијерархијски боље мотивације», пожељних навика у развоју еколошке свијести као и стимулативном приступу у стваралачком и креативном мишљењу;
3. Утврђивање могућности операционализације теоријских дидактичких основа контекстуалног учења и наставе у системе традиционалне и иновативне моделе респонбилне и наставе различитих ниво сложености;
4. Експериментална верификација образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставе за ученике петог

разреда основне школе у оквиру наставних предмета српског језика и познавања природе.

Будући да је сваки новији приступ у настави неопходно заснивати на хуманистичкој оријентацији, визији и мисији образовања, којом се промјене највише усмјеравају на позицију дјетета и одговорно понашање, кандидаткиња је тежишта истраживања усмјерила на квалитетније односе субјеката школског рада, а затим и на структуру и организацију тог рада, као посебан облик превазилажења проблема „сукоба са школским наслеђем“. То се посебно односи на педагошки, дидактички и методички материјализам и формализам. С тим у вези, намеће се као нужност потреба остваривања нове активне позиције ученика и наставника, без чијег удруженог дјеловања нема успјеха у учењу и развоју.

Изабран нови, актуелан и неистражен проблем овог научног истраживања, у оквирима тематски прикладног концепта експерименталног педагошко-дидактичког научног истраживања, основа је реалног очекивања да ће истраживачки резултати значајно допринијети проширивању и продубљивању сазнања дидактике и школске педагогије о контекстуалном учењу и комплементарном поучавању у настави ради стицања функционалних знања, развоја продуктивних умјећа, стваралачких способности и просоцијалног понашања ученика.

У овом раду, предмет проучавања био је утврђивање токова и образовно-васпитних ефеката (исхода) контекстуалног учења у настави у функцији иновирања наставе и помјерања граница ка повољнијој позицији ученика у школи и друштвеном окружењу.

Основни циљ истраживања био је да се утврди да ли ће ученици млађег школског узраста остварити у просјеку већа васпитно-образовна постигнућа контекстуалним учењем него деконтекстуалним учењем у настави.

Овај циљ конкретизован је кроз следеће појединачне циљеве и задатке:

1. Испитати да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у моделима традиционалне и иновативне наставе (респонсибилна и настава различитих нивоа сложености) српског језика повећати брзину читања у себи у односу на ученике који су учили претежно деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).
2. Установити да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним

- учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) у настави српског језика постићи већу ефикасност разумијевања прочитаног текста у односу на ученике који су учили деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).
3. Утврдити да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) српског језика постићи мјерљиво већа знања из граматике и правописа у односу на знања из граматике и правописа код ученика који су учили углавном деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености).
 4. Провјерити да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) српског језика постићи боље мјерљиве домете културе изражавања у односу на ученике који су учили најчешће деконтекстуално у традиционалној и иновативним моделима наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).
 5. Испитати да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) српског језика постићи боље резултате у богаћењу рјечника него ученици који су учили претежно деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).
 6. Установити да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) познавања природе постићи мјерљиво већа знања из познавања природе него ученици који су учили углавном деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).
 7. Утврдити да ли ће ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) српског језика и познавања природе бити више мотивисани за школско учење него ученици који су учили претежно

деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).

8. Испитати да ли ће и у којој мјери ученици млађег школског узраста контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) српског језика и познавања природе развити метакогнитивне процесе у односу на ученике који су учили најчешће деконтекстуално у традиционалној и иновативним моделима наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).

9. Утврдити да ли ће ученици контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и настава различитих нивоа сложености) српског језика развити вербалну креативност у односу на ученике који су учили претежно деконтекстуално у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).

10. Установити да ли ће ученици контекстуалним учењем у традиционалној и моделима иновативне наставе (респонсибилна и различити нивои сложености) развити израженију еколошку свијест у односу на ученике који су најчешће учили деконтекстуално у традиционалној и иновативним моделима (респонсибилна настава и настава различитих нивоа сложености).

Главна хипотеза гласи: Ученици млађег школског узраста постижу у просјеку значајно веће образовно-васпитне резултате контекстуалним учењем него деконтекстуалним учењем у настави.

Посебне хипотезе:

1. Претпостављамо да ће ученици контекстуалним учењем у просјеку постићи значајно већа образовна постигнућа на тестовима: а) разумијевања прочитаног текста, б) брзине читања у себи, в) основних знања из граматике и правописа, г) културе писменог изражавања, д) рјечника, њ) усвојености знања из познавања природе.

2. Претпоставља се да ће ученици контекстуалним учењем постићи значајно веће васпитне ефекте у развоју: а) мотивације за школско учење, б) метакогнитивних процеса, в) вербалне креативности, г) еколошке свијести.

3. Ученици млађег школског узраста постиће у просјеку значајно већа образовно-васпитна постигнућа контекстуалним учењем у иновативној настави (респонсибилна настава, настава различитих нивоа сложености) него деконтекстуалним учењем у

истим иновативним моделима иновативне наставе.

4. Очекује се да ће ученици млађег школског узраста постићи у просјеку значајно већа образовно-васпитна постигнућа контекстуалним учењем у традиционалној настави него у деконтекстуалним учењем у традиционалној настави.

Иако многи аутори сматрају Дјуја као зачетника идеје о контекстуалном приступу учењу и поучавању, Руски научник Вербитски сматра се утемељивачем контекстуалне наставе, односно контекстуалног приступа учењу и поучавању. Он 1991. године представио је своју теорију и систем контекстуалног струковног вишег техничког професионалног образовања.

Током посљедње три деценије амерички научници су апострофирали више начела, модела, стратегија, метода, методолошких оквира и психолошких приступа контекстуалном учењу и поучавању (Brown, 1998, Jonson, 2002). Теоријско утемељивање релевантних компоненти и аспеката у контекстуализованом учењу и настави дали су и други научници (Biggs, 2001; Garner & Alexander, 1989; De Bono, 1985; Edling, 1971; Zimmerman, 2001; Newton & Rudestam 1999; Pintrich, 2000, 2004; Putnam, 2001; Reeve, 2002; Степанский, 2006; Sternberg, 2009; Schunk, 2005; Hamilton & Singwhat, 2010; Crawford, 2001). Њихова дјела била су корисна у научном заснивању, конципирању и операционализацији експерименталног фактора на којем се темељи ова докторска дисертација. Наши аутори у новијим истраживањима у почетној настави математике потврђују да контекстуални приступ у поучавању све више се намеће као ваљана дидактичко-методичка подлога која даје значајан допринос потпунијем остваривању циља и задатак наставе математике и отклањању недостатака и проблема који ту наставу прате (Шпијуновић и Маричић, 2017). Истраживање које су поменути аутори спровели указује да су ученици четвртог разреда основне школе у Републици Србији знатно успјешнији у рјешавању ванконтекстуалних у односу на контекстуалне задатке. Истраживање у разредној настави које се односило на анализу садржаја уџбеника математике указују да уџбеници не стварају услове за контекстуални приступ учењу садржаја из алгебре (Маричић и Милинковић, 2017). У експерименталном истраживању ученици млађих разреда основне школе постигли су боље образовне ефекте контекстуалним учењем у настави српског језика у односу на деконтекстуално учење у разумијевању прочитаног текста, брзини читања у себи, док у култури писменог изражавања учинак је био занемарљив (Спасојевић и Илић, 2021).

Допринос теоријског проучавања и експерименталног истраживања

представља покушај сврсисходније концепције али и дидактичке основе контекстуалног учења како у традиционалном тако и у иновативним моделима респонсибилне и наставе различитих нивоа сложености. Допринос експерименталне верификације образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у поменутиим моделима наставе био је и квалитативна основа за даља проучавања и откривања односа који сами по себи нису видљиви. Научном валоризацијом образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у настави могуће је допринијети расвјетљавању сљедећих педагошких појава:

- развоју педагошко-психолошких утемељеност контекстуализованог учења у настави,
- идентификацији елементарних законитости дидактичке структуре контекстуалног учења у традиционалној и иновативним моделима наставе (респонсибилна и настава различитих нивоа сложености),
- експликација позиције и активности ученика у систему вјежби контекстуалног учења,
- експликација позиције, активности, функција, компетенција, те стила рада наставника у систему вјежби контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставе,
- идентификација макроструктуре и микроструктуре контекстуалног учења у систему вјежби контекстуалног учења у традиционалном и иновативним моделима наставе,
- теоријско заснивање идентификације развојних потенцијала и образовних постигнућа ученика,
- теоријско заснивање идентификације развојних потенцијала ученика, метакогнитивних вјештина, еколошке свијести и стваралачког мишљења,
- расвјетљавање могућности и перспектива, развоја контекстуалног учења у различитим видовима наставе и превазилажење проблема деконтекстуалног учења у настави.

Нека од начела контекстуалног учења, попут потраге за смислом који се одвија кроз чин узрочно-посљедичних веза, социјалне оријентације мозга, обраде цјелине и појединачних садржаја истовремено, укључености свјесних и несвјесних процеса при учењу, битно доприносе потрази за новијим приступима у настави. Тежња проучавања контекстуалног учења у настави била је превазилажење бихејвиористичких основа традиционалне наставе и стратегије образовања која је

још доминантна у неким подручјима и предметима. Овај тематски прикладан концепт експерименталног педагошко-дидактичког научног истраживања, основа је реалног очекивања да ће допринијети проширивању и продубљивању сазнања дидактике, школске педагогије и методике разредне наставе о контекстуалном учењу и комплементарном поучавању у настави ради стицања функционалних знања, развоја продуктивних умијећа, стваралачких способности и просоцијалног понашања ученика.

- 1) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и представити проблем, предмет, циљеве и хипотезе;
- 2) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан (водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету);
- 3) Навести допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања;
- 4) Навести очекиване научне и прагматичне доприносе дисертације.

V МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Методолошки концепт планираног научног експерименталног истраживања обухватао је методе и технике истраживања, мјерне инструменте, популацију, узорак и моделе статистичке обрасце резултата истраживања.

Главна истраживачка метода била је експеримент са паралелним групама. Поред те методе у припреми, реализацији и финализацији пројекта примијењивана је и метода теоријске анализе и синтезе, сервеј истраживачки метод и компаративна метода.

Једна од основних метода коју је кандидаткиња користила у овом истраживачком раду је метода анализе и синтезе. Проучавајући фундаментална, теоријска и метатеоријска питања, тангентна проучавања, анализирао је непрекидни ланац међусобно повезаних и условљених аспеката и етапа у истраживању.

Гносеолошко-епистемолошко-методолошки приступ обухватао је основе контекстуалног учења, комплементарног поучавања и његових педагошко-дидактичких импликација у настави. Метода анализе и синтезе није изостала у припреми методолошког дијела истраживања, припреми инструментаријума као и анализи података и резултата истраживања.

Анализом теоријских схватања утврђена су конкретнија рјешења психолошко-педагошко-мотивационих димензија контекстуалног учења у настави. Анализа и

синтеза је била неизоставна у креирању модела контекстуалног учења у традиционалној и иновативној настави, као и у интерпретацији и тумачењу резултата истраживања.

С обзиром на то да су домети Сервеј истраживачке методе веома широки, а педагошка пракса неријетко осјетљива на истраживања, овим истраживачким методом уочаване су везе и разлике међу педагошким појавама које су проузроковане, предвиђане, праћене са проучавањем њихових токова. Сервеј метод је коришћен за прикупљање података, да опис природе постојеће педагошке стварности и услова, идентификацију стандарда по којима би жељени резултати били поређени и откривени односи међу њиховим специфично проузрокованим педагошким ситуацијама. Сервеј метод се наметнуо и као идеално рјешење због провјере хипотеза без великих поремећаја у наставној пракси, као и због праћења развојних промјена и ниским степеном манипулације узорком, односно испитаницима, осликавајући тако најреалнију ситуацију у датој педагошкој стварности. Употребљен је у снимању постојећег стања педагошке праксе, експерименталним фактором проузроковане педагошке стварности, прикупљању релевантих података о постигнутим образовним и васпитним ефектима истраживања контекстуалног учења у настави.

Компаративни метод је коришћен за упоређивање образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у иновативној настави и деконтекстуалног учења у традиционалној настави. Испитивано је да ли су и колико већа образовно-васпитна постигнућа контекстуалног учења у настави него деконтекстуалног учења с тенденцијом откривања нових реалација.

Примјеном експерименталне методе, односно њеног модела експеримент са паралелним групама, проучаване су каузалне везе између педагошких појава и утврђиване ефикасности експерименталног учинка контекстуалног учења. Истраживања ових педагошких појава су прилично комплексна према садржајима, структурама тако да захтијевају и сложенији методолошки приступ. За овај модел истраживања операционално је дефинисана независну варијаблу експериментални фактор контекстуално учење и зависна варијабла образовно-васпитни ефекти дјеловања тог експерименталног фактора у настави српског језика и познавања природе. Ова метода је коришћена у припреми и конструкцији истраживачких инструмената неопходних за мјерење резултата у иницијалном и финалном мјерењу. Методом експеримент са паралелним групама утврђене су процедуре примјене

експерименталног програма у експерименталним групама.

Методом експеримент са паралелним групама испоштоване су сљедеће етапе рада: 1. Иницијално испитивање релевантних варијабли, 2. Увођење експерименталног фактора, 3. Финално испитивање, 4. Статистичка обрада података иницијалног и финалног мјерења, 5. Тумачење и анализа података, односно утврђивање разлика у просјечном ефекту експерименталног фактора.

Прије увођења експерименталног фактора, кандидаткиња је претходно извршила иницијално тестирање испитаника (ученика) из оба наставна предмета српски језик и познавање природе.

У настави српског језика тестирање се односило на образовна постигнућа из граматике и правописа, потом на брзину читања у себи, разумијевање прочитаног текста, развој рјечника ученика, културу писменог изражавања, док васпитни ефекти провјеравани су у степену мотивације за школско учење, степену развоја метакогнитивних процеса и вербалне креативности.

У настави познавања природе иницијалним тестирањем кандидаткиња је утврдила образовне нивое усвојености знања из познавања природе, док у васпитном домену провјераван је ниво мотивације за школско учење, развој метакогнитивних процеса и ниво еколошке свијести.

Тестирани су сви ученици из етичких разлога али и природе истраживања „у настави“. У истраживању није вршено уједначавање група, мада је статистичка обрада указала на занемарљиве разлике између експерименталних и контролних група у иницијалном испитивању.

Експериментални фактор, односно контекстуално учење у настави (српски језик, познавање природе) било је реализовано у три експерименталне групе (1. контекстуално учење у традиционалној настави, 2. контекстуално учење у иновативном моделу респонсибилне наставе, 3. контекстуално учење у иновативном моделу наставе различитих нивоа сложености).

Најдоминантнији истраживачки поступци у истраживању били су: *посматрање, тестирање, скалирање.*

У истраживачкој техници *посматрање* кориштени су протоколи којима је утврђивана примјена контекстуалног, односно деконтекстуалног учења у настави.

У настави српског језика и познавања природе кориштен је:

Протокол о примјени контекстуалног учења у традиционалној настави, Протокол о примјени контекстуалног учења у респонсибилној настави, Протокол о примјени

контекстуалног учења у настави различитих нивоа сложености.

У експерименталним групама укључивани су истраживачи с циљем превазилажења евентуалних тешкоћа и унапређивања експерименталног програма.

Истраживачка техника *тестирање* омогућила је да кандидаткиња на систематски и организовани начин дође до научних чињеница о знањима и тако лакше реализује постављене циљеве.

У намјери да се утврди степен присутности мотивације за школско учење, те степен и развој еколошке свијести код ученика, кориштено је скалирање, односно скала судова. За развој и утврђивање степена еколошке свијести употријебљена је скала Ликертовог типа гдје су ученици на скали одређивали свој став крећући се у распону од потпуне сагласности (сасвим се слажем) до потпуне несагласности (уопште се не слажем). За испитивање мотивације код ученика на скали ставке су представљене преко петостепених скала Ликертовог типа, при чему виши скор означава виши степен слагања. Скале судова у истраживању биле су: Скала за мјерење мотивације за ученике основне школе, Скала еколошких вриједности.

У раду је кориштен Инвентар за мјерење метакогниције ради истраживања присуства и степена метакогнитивних процеса код ученика.

Одабраним инструментаријем, односно развојно-дијагностичким инструментима утврђивани су образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави. На основу примјене истраживачких инструмената добијени су показатељи за компаративни анализу резултата иницијалног и финалног мјерења.

У истраживању су кориштени сљедећи инструменти:

1. Тест брзине читања у себи –ТБЧУС (форма А и Б),
2. Тест разумијевања прочитаног текста – ТРПТ (форма А и Б),
3. Тест културе писменог изражавања ТКПИ (форма А и Б),
4. Тест вербалне креативности ТВК,
5. Тест нивоа и структура знања из српског језика ТНИСЗСЈ (форма А и Б),
6. Тест нивоа и структура знања из познавања природе ТНИСЗПП (форма А и Б),
7. Инвентар за мјерење метакогниције (МЕТА-Q),
8. Скала за академске мотивације за ученике основне школе (САМ),
9. Тест рјечника ТР (форма А и Б),
10. Скала еколошких вриједности (СВ-3).

У складу са тематски прикладним концептом експерименталног истраживања у раду

су адекватно одабране и и примијењена наведене методе, технике и инструменти истраживања.

Прије провођења испитивања, у првом кораку из популације основних школа са подручја општине Бијељина одабрана је школа „Свети Сава“ у којој је био узорак испитивања. У другом кораку из издвојене школе одабрано је шест одјељења петих разреда који су случајно распоређени у контролну или експерименталну групу. Узорком је обухваћено 130 ученика у једној школи. Истраживање је спроведено на вишефазном кластерском узорку које је било намијењено да се дође до репрезентативног узорка за експериментално истраживање. Према природи истраживања „у настави“, узета је у обзир и структура разреда претходно уједначена од стране педагошко-психолошке службе школе у односу на пол, когнитивне способности (тест способности), емоционалну зрелост, социјални статус, образовну структуру родитеља. Треба нагласити да у иницијалном испитивању нису нађене разлике на већини релевантних фактора између контролне и експерименталне групе (образовни статус родитеља, успјех ученика, материјално-технички услови за наставу, степен стручне спреме и дужина радног стажа учитеља, приступачност школске библиотеке).

Прије провођења главних анализа проведена је „стандардна“ припрема података за статистичку обраду која је укључивала процесе пречишћавања, редиговања и трансформација (трансформације дистрибуција скорова, уклањање outliers, импутацију недостајућих вриједности). Наведене операције проведене су у R окружењу (tidyverse, MICE). Компарације испитиваних група проведене су преко поступака параметријске и непараметријске (Пури-Сенов поступак) анализе коваријансе. Одабрани статистички поступци су прикладни, а статистичка обрада података је коректно реализована.

1) Објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;

2) Дати кратак увид у примијењени метод истраживања при чему је важно оцијенити сљедеће:

1. Да ли су примијењене методе истраживања адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
2. Да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
3. Да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
4. Да ли је статистичка обрада података адекватна.

VI РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Недовољно разјашњен теоријски феномен контекста с аспекта психолошко-педагошког и дидактичко-методичког домена наметнуо је потребу дубљег, студиознијег и систематичнијег приступа сагледавања овог проблема.

Након аналитичког приступа теоријском виђењу феномена контекст, кандидаткиња је константно трагала за иновативним и ефикаснијим моделима образовно-васпитног рада, којим се превазилазе проблеми дидактичко-методичке праксе, контекстуално учење у настави посматрала је са когнитивног, мотивационог и функционалног аспекта. Тежња ка отварању нових педагошко-дидактичких видика контекстуално учење у настави у овом експерименту је интензивирало развој стваралачког и креативног мишљења и успјешније стицање функционалног знања, без анимозитета и присиле са високим степеном мотивисаности за рад ученика, доводећи тако до теоријског заснивања и реализације овог експерименталног истраживања.

У истраживању је кориштена радна верзија концепта контекстуалног учења у настави и дати су компаративни приступи теоријског сагледавања проблема контекстуалног учења и то у оквирима:

- контекстуално учење и развој метакогнитивних вјештина,
- контекстуално учење и мотивација ученика,
- контекстуално учење и развој еколошке свијести,
- контекстуално учење и развој образовних континуума ученика,
- контекстуално учење и нова позиција ученика у васпитно-образовном раду,
- контекстуално учење и амбијентална рјешења као подстицаји за учење,
- контекстуално учење и виртуелна стварности у настави.

Након теоријског утемељивања, операционализовано је припремљено и реализовано истраживање ефеката контекстуалног учења у настави током једне школске године у градској бијељинској школи у петом разреду у настави српског језика и познавања природе.

Рекапитулација резултата указала је на охрабрујуће налазе када говоримо о предности контекстуалног учења у односу на деконтекстуално учење у настави али ипак доминантнији је учинак образовних ефекти оваквог начина рада у односу на

васпитне. Конкретно, резултати указују на сљедеће чињеничности.

Ученици су контекстуалним учењем остварили статистички значајно већа образовна постигнућа на шест од укупно седам тестова: *разумијевање прочитаног текста одређивање чињеница* ($F(1, 127) = 8.72, p = .004,$), *прерада и схватање информација* ($L_{(1)} = 43.56, p < .001$), *култура писменог изражавања* ($F_{(1, 127)} = 3.81, p = .050$), *брзина читања у себи* ($L_{(1)} = 24.01, p < .001$), *тест рјечника* ($L_{(1)} = 6.35, p = .012$) и *познавања природе* ($L_{(1)} = 8.47, p = .004$).

На подручју истраживања васпитних ефеката ученици су контекстуалним учењем у настави остварили значајно већа васпитна постигнућа у сфери еколошких вриједности, мотивације и вербалне креативности: *еколошке вриједности* ($F_{(1, 127)} = 13.88, p < .001$), *екстернална мотивација* ($F_{(1, 127)} = 46.33, p < .001$), *интернална мотивација* ($F_{(1, 127)} = 163.59, p < .001$), *амотивација* ($F_{(1, 127)} = 324.56, p < .001$) и *вербална креативност* ($L_{(1)} = 34.79, p < .001$). У домену развоја метакогнитивних вјештина васпитни ефекат контекстуалног учења није имао значајан утицај.

Ученици који су контекстуално учили у иновативној настави статистички значајно су остварили већа образовна постигнућа на тестовима: *култура писменог изражавања* ($F_{(2, 66)} = 4.48, p = .015$), *брзина читања у себи* ($L_{(2)} = 25.42, p < .001$), *тест рјечника* ($L_{(2)} = 6.15, p = .046$) и *тест знања из српског језика* ($L_{(2)} = 9.02, p = .011$).

У васпитној сфери ученици у иновативној настави остварили су у просјеку статистички значајно већи скор на *мета вјештини- самопроцјена* ($F_{(2, 66)} = 13.88, p = .017$) као и мањи степен *амотивације* ($F = 3.25, p = .045$) у односу на ученике који су били поучавани посредством традиционалне наставе.

Када је рађена анализа резултата у односу између контекстуалног и деконтекстуалног учења у традиционалној настави утврђено је да су ученици контекстуалним учењем остварили у просјеку веће резултате на три теста којима су мјерени образовни ефекти: *одређивање чињеница* ($F_{(1, 43)} = 9.17, p = .004$), *прерада и схватање информација* ($L_{(1)} = 8.65, p = .003$) *тест рјечника* ($L_{(1)} = 4.94, p = .026$).

Поред тога, ученици у условима контекстуалног учења остварили су „бољи“ васпитни ефекат у домену: *еколошких вриједности* ($F_{(1,43)} = 18.70, p < .001$), *амотивацији* ($F_{(1, 43)} = 106.98, p < .001$), *екстерналној мотивацији* ($F_{(1, 43)} = 27.85, p < .001$), *интерналној мотивацији* ($F_{(1,43)} = 37.43, p < .001$), *мета вјештини- самопроцјена* ($F(1, 43) = 4.83, p = .034$), *мета вјештини – управљање размишљањем* ($F_{(1,43)} = 4.27, p = .045$) као и у области *вербалне креативности* ($L_{(1)} = 16.28, p <$

.001).

Према претходним резултатима експерименталног истраживања и верификација посебних хипотеза, изведен је закључак да је главна хипотеза дјелимично потврђена, односно, образовни учинак контекстуалног учења у настави потврђен је у шест од седам образовних области: брзина читања, разумијевање прочитаног текста и прерада информација, култура писменог изражавања, тест рјечника и систематска знања из познавања природе. Идентификовани су сљедећи васпитни ефекти контекстуалног учења у настави: ниво еколошке свијести, мотивација и вербалне креативности. Развој метакогнитивних вјештина није значајно интензивирао контекстуалним учењем у настави.

У овом експерименталном, истраживачком раду кандидаткиња је недвосмислено, систематично и методолошки јасно изложила резултате. Прихватљива су аргументовано интерпретирана рјешења, као и адекватно представљен компаративни однос са резултатима других теоријских проучавања и емпиријских истраживања. У излагању и тумачењу резултата није примјетно одступање од основног проблема истраживања и постављених хипотеза.

С обзиром на то да свако експериментално истраживање има своје предности али и недостатке и овдје се може другачије посматрати величина узорка, ограниченост експерименталног третмана као и осјетљивост тестова, али ипак добијени резултати указују на неопходност даљих истраживања овог педагошког феномена као и сагледавање истог са различитих педагошко-психолошких и дидактичко-методичких аспеката. Прихватљиви су приједлози кандидаткиње да се у наредним истраживањима још потпуније контролишу експериментални услови и да се истраживање спроведе на старијем основношколском и средњошколском узрасту чиме би се проширио и број обухваћених варијабли. Реализовано је експериментално истраживање образовних и васпитних ефеката контекстуалног учења кретало се у доменима традиционалне и иновативног модела респонсибилне и наставе различитих нивоа сложености.

Кандидаткиња је изабрала нови и врло актуелан проблем научног истраживања. Инвентивно је развијен и јавно одбрањен на Филозофском факултету (27.3.2018) тематски прикладан концепт експерименталног педагошко-дидактичког научног истраживања са адекватним теоријским утемељењима, циљевима, хипотезама, истраживачким методама, мјерним инструментима, узорком испитаника и другим методолошким елементима. С тим у вези је реално очекивање да ће

истраживачки резултати значајно допринијети проширивању и продубљивању сазнања дидактике, школске педагогије и методике разредне наставе о контекстуалном учењу и комплементарном поучавању у настави, интензивирајући функционална знања, развој продуктивних умијећа, стваралачких способности и просоцијално понашање ученика.

- 1) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- 2) Оцијенити да ли су добијени резултати јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
- 3) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

VII ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Докторска дисертација мр Влатке Спасојевић под насловом **Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави** представља оригинално научно дјело у којем су први пут расвијетљени теоријски, педагошко-психолошки, дидактички и функционални методички аспекти контекстуалног учења у традиционалној и иновативним моделима респонсибилне и наставе различитих нивоа сложености у млађим разредима основне школе. Полазећи од тих аналитичко-синтетичких и компаративних приступа инвентивно је операционализован тематски прикладан методолошки концепт научне валоризације образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у настави у оквиру посебно конструисаних система вјежби. Током једне школске године успјешно је реализовано истраживање и провјерен дидактички експеримент у оквиру два наставна предмета са експерименталним и контролним групама. У иницијалним и финалним испитивањима примијењене су серије одговарајућих мјерних инструмената у оквиру адекватних истраживачких техника и тематски прикладних научноистраживачких метода. Прикладна презентација, аргументована интерпретација, студиозна анализа и синтеза квантитативних и квалитативних показатеља иницијалних и финалних испитивања недвосмислено указују на научно поуздане генерализације образовно-васпитних ефеката контекстуалног учења у моделима традиционалне и иновативне наставе, што уједно отвара велике могућности имплементације оваквог вида учења и рада у савременој школи, дајући значајан допринос развоју дидактике и савремене методике разредне наставе те научним доменима савремене

педагошке мисли.

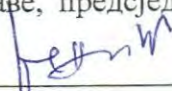
На основу укупне оцјене докторске дисертације **Образовно-васпитни ефекти контекстуалног учења у настави** мр Влатке Спасојевић, Комисија предлаже Научно-наставном вијећу Филозофског факултета у Бањој Луци да усвоји овај Извјештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

- 1) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- 2) На основу укупне оцјене дисертације комисија предлаже:
 - да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана,
 - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни или измијени) или
 - да се докторска дисертација одбија.

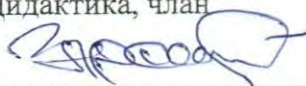
У Бањој Луци,
15.05.2022. године

Потписи чланова Комисије:

1. Проф. др Славиша Јењић, ванредни професор Филозофског факултета у Универзитета Бањој Луци за ужу научну област Методика разредне наставе, предсједник

2. Проф. др Звездан Арсић, редовни професор Филозофског факултета у Косовској Митровици Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици за ужу научну област Дидактика, члан

3. Доц. др Љиљана Јерковић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци за ужу научну област Дидактика, члан – ментор

